

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

MKVK Költségvetési Tagozata szakmai rendezvénye

„A helyi önkormányzatokról – utak és tévutak”

Dr. Lóránt Zoltán

ÁSZ főigazgató

Balatonföldvár, 2010. július 2.

Előadásom során kitérek

- Versenyképességet befolyásoló tényezőkre, kockázatot növelő tényezőkre
- Hitel- és kötvényállományra, garancia- és kezességvállalásra, likviditási mutatók alakulására
- Európai uniós források helyzetére, pályázatok elutasításának okaira
- Az önkormányzati feladatellátásban a tartalékokra
- A korrupciós kockázatokra
- A gazdálkodás számvevőszéki tapasztalataira
- A non-profit szervezetek sajátosságaira

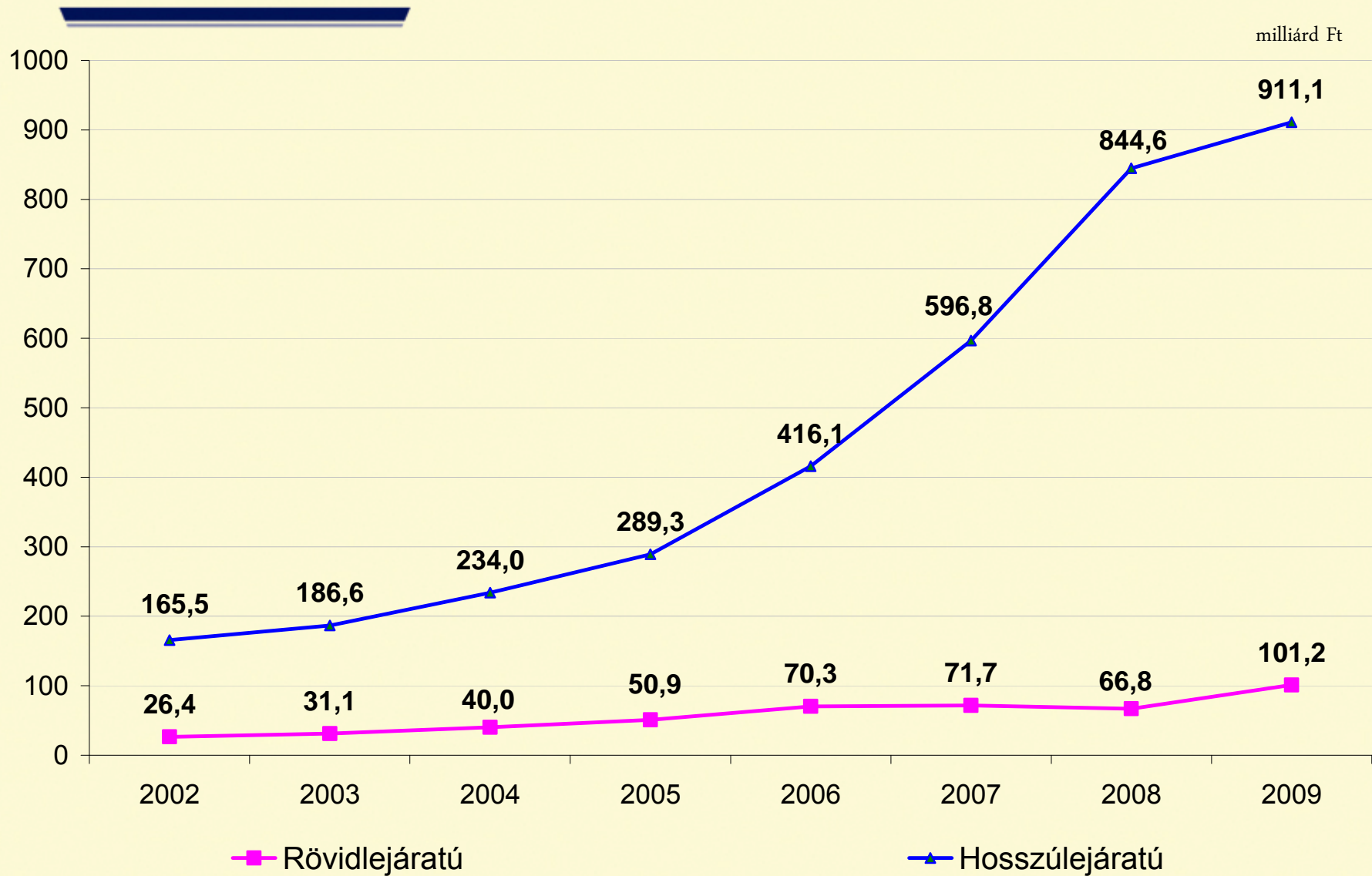
A helyi önkormányzatok versenyképességét befolyásoló tényezők

- költségvetés
 - infrastruktúra
 - munkaerő
 - oktatás, tudományok helyzete
 - informatika
 - intézményrendszer
 - kultúra
 - turisztika
-

Kockázat növelő tényezők

- Stabilizációs intézkedések növelhetik a forráshiányt, az államháztartás helyi szintjén („normatívák”!),
- EU-s támogatások felszívása likviditási problémákat és az át nem gondolt, pénzügyileg fenntarthatatlan projektek esetében későbbi inszolvenca problémákat vetíthet előre,
- Forráshiányos (ÖNHKI-s) kör,
- PPP-k látens inszolvenciát okozhatnak,
- Intézményfenntartó megyék eladósodása,
- Ágazati törvényekben előírt feladatok és az éves költségvetés előirányzata,
- A saját források (főleg a helyi adók) bővítésének korlátai.

Hosszúlejáratú felhalmozási célú hitel és kötvényállomány* valamint a rövidlejáratú hitelállomány

Forrás: MÁK

* (Következő évi törlesztő részlettel együtt)

A helyi önkormányzatok 2009. évi adósságállománya

Milliárd forint

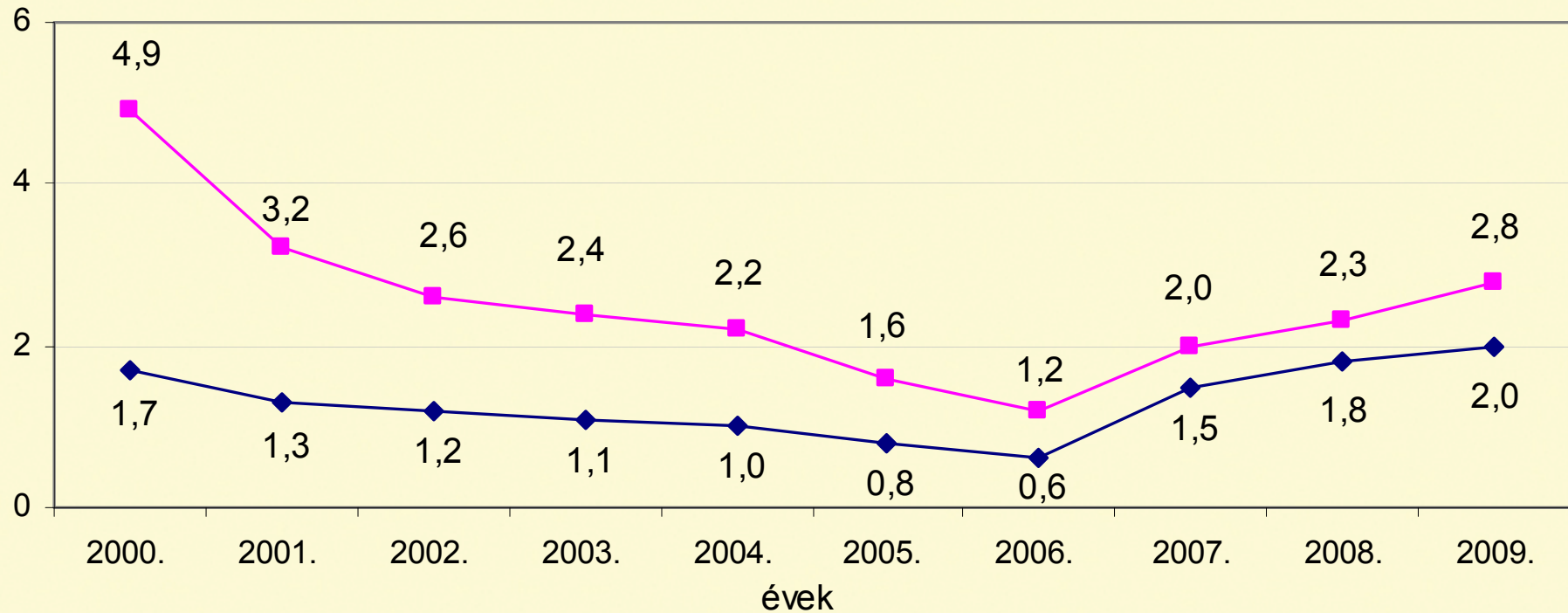
Megnevezés	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú város	Egyéb város	Nagy-község	Község	Megye	Többcélú kistérségi társulások	Ország összesen
Adósság-állomány összesen	161,5	74,8	273,1	302,3	23,8	52,9	123,7	0,2	1 012,3
ebből: Kötvény-kibocsátásból származó adósság	0,0	38,3	111,8	194,4	19,2	10,5	98,3	0,0	469,5

A helyi önkormányzatok 2008. évi garancia- és kezességvállalásának állománya

Milliárd forint

Megnevezés	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú város	Egyéb város	Nagy-község	Község	Megye	Többcélú kistérségi társulások	Ország összesen
Önkormányzati többségi tulajdonú vállalatokkal kapcs. garancia- és kezesség- vállalás állománya	0,0	52,2	2 635,4	6 843,1	131,4	111,3	0,0	0,0	9 773,4
Nem önkormányzati többségi tulajdonú vállalatokkal kapcsolatos garancia- és kezességvállalás állománya	0,0	0,0	449,0	1 153,5		33,0	0,0	0,0	1 635,5
Összesen:	0,0	52,2	3 084,4	7 996,6	131,4	144,3	0,0	0,0	11 408,9

Az önkormányzatok likviditási mutatóinak alakulása

—◆— Készpénz likviditási mutató

—■— Likviditási gyorsráta

$$\left(= \frac{\text{pénzeszközök}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}} \right)$$

$$\left(= \frac{\text{követelések} + \text{értékpapírok} + \text{pénzeszközök}}{\text{rövid lejáratú kötelezettségek}} \right)$$

Célkitűzés megvalósítása → európai uniós forrásból

Pénzügyi feltételrendszer

**D
Ö
N
T
É
S**

Saját forrás

EU-s támogatás

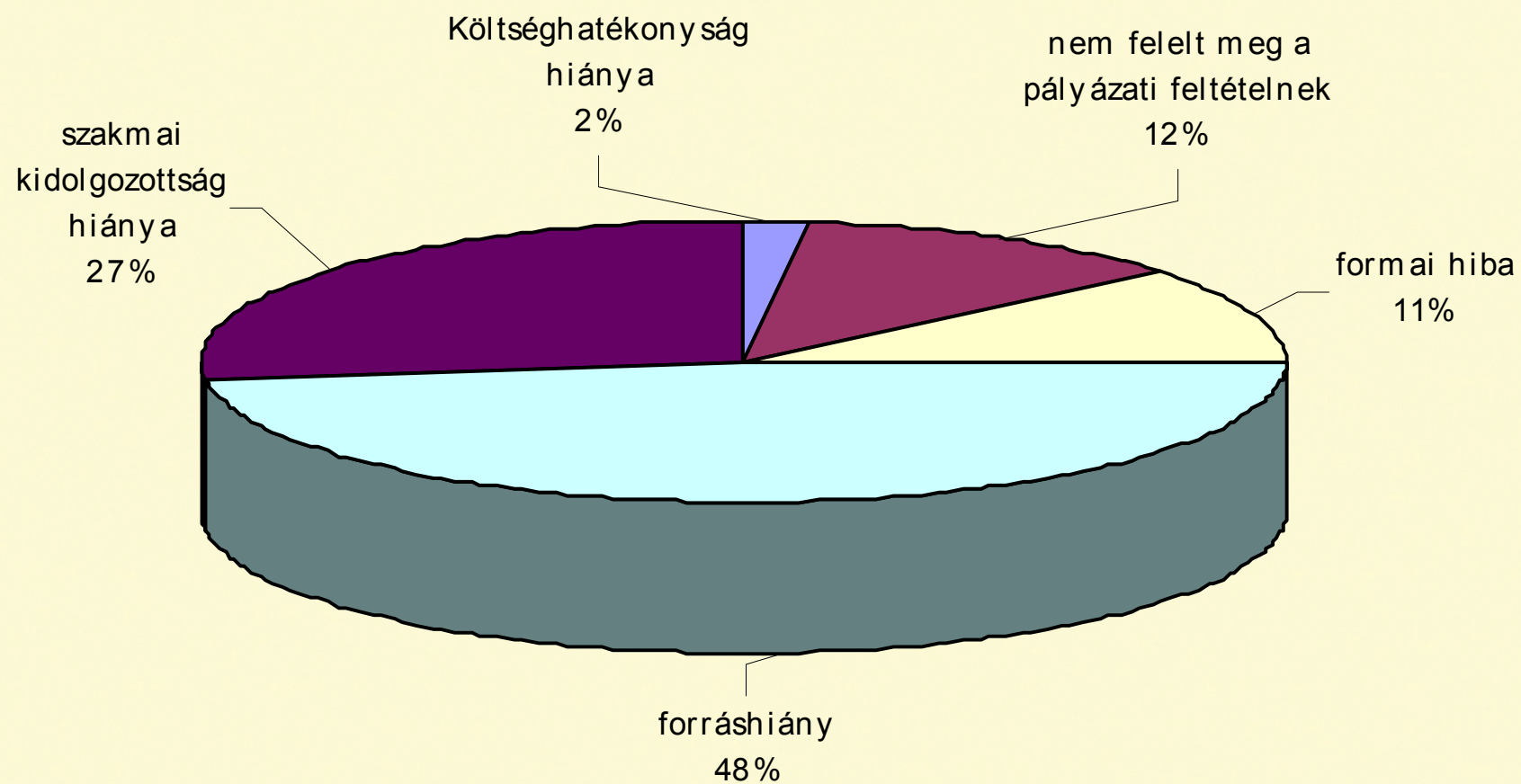
Egyéb kiegészítő forrás

- ✓ központosított előirányzat;
- ✓ hitel felvétele.

Kockázat

Projekt utófinanszírozása

Az EU-s pályázatok elutasításának okai

Tartalékok az önkormányzatok feladatellátásában (I.)

- az állami és önkormányzati ellátási feladatok és hatáskörök körének áttekintése,
 - méretgazdaságos intézményrendszer kialakítása, kötelező társulás előírásával, ill. többlet támogatásával is,
 - az egyes ellátási formákkal a kötelező személyi és tárgyi feltételek „lazítása” (nincs forrás),
 - párhuzamos feladatellátás csökkentése (pl. szociális területen)
 - a kötelező, illetve adható pótlékok körének és mértékének szabályozása,
 - a tanulócsoportok létszámának növelése.
-

Tartalékok az önkormányzatok feladatellátásában (II.)

- bázisalapú támogatás helyett feladatalapú támogatás és finanszírozás a helyi önkormányzatoknál,
 - ÖNHIKI rendszer szabályainak módosítása a működési költségek csökkentése érdekében,
 - önként vállalt feladatok túlzott vállalása,
 - nem önkormányzati szervek támogatásának csökkentése,
 - kollégiumi kapacitások integrálása települési, illetve területi szinten,
-

Tartalékok az önkormányzatok feladatellátásában (III.)

Az önkormányzatok működésében:

- önkormányzati képviselők, tisztségviselők számának csökkentése,
 - megyei szintű önkormányzatok feladatainak áttekintése, a feladatok és a szervezet összhangba hozása,
 - a helyi önkormányzatokra vonatkozó költségvetési szabályok szigorítása, a gazdálkodási önállóság szűkítése (működés - felhalmozás, kötvény kibocsátás.)
-

Tartalékok az önkormányzatok feladatellátásában (IV.)

Önkormányzati hivatalok:

- meghatározott települési lakosságszám (esetleg egyéb paraméterek) alatt, az önálló önkormányzati hivatal létrehozásának megtiltása,
 - az igazgatási feladat- és hatáskörök áttekintése, település típustól, illetve lakosságszámtól függő telepítése (régió, megye, kistérség helyi önkormányzat !)
 - egységes információs, könyvelési, bérszámfejtési rendszer alkalmazása,
 - a bürokrácia, az adminisztrációs terhek csökkentése érdekében a támogatási rendszer egyszerűsítése, a központi információs igény csökkentése, a beszámolás egyszerűsítése, illetve az utóbbi differenciálása.
-

Tartalékok az önkormányzatok feladatellátásában (V.)

Önkormányzati rendszer struktúrájában és feladatellátásában

- meghatározott településnépesség legyen az önkormányzat létrehozásának feltétele,
 - kis lakosságszámú településen ne legyen főállású polgármester,
 - a kötelezően ellátandó feladatok településnagyság szerinti meghatározásának újragondolása, kistelepüléseknél szűkítése,
 - közoktatás, egészségügyi ellátás centralizálása, koncentrációja
 - az önkormányzatokhoz utalt szabályozási (jogszabály alkotási) feladatok, hatáskörök felülvizsgálata, differenciálása, csökkentése.
-

A korrupciós kockázati tényezők csoportjai

1. A jogi szabályozás hiányosságai;
2. A gazdasági folyamatok átláthatatlansága;
3. Az ellenőrzési rendszerek hiányosságai;
4. Egyéb, a korrupciót elősegítő tényezők (pl.: a jogkövető magatartás hiánya, az önkormányzatok adminisztratív terhei, illetve a közpénzek felhasználásának különféle zavarai)

1. A jogi szabályozás hiányosságaira visszavezethető kockázati tényezők

Az országos szintű jogalkotásban I.

- A korrupciós kockázatot növelik az önkormányzati gazdálkodásban és feladatellátásban a *keretjellegű törvényi előírások*.
- A nehezen átlátható és évente változó *forrásszabályozás* és pályázati rendszer az aktuális pályázati lehetőségeken alapuló döntéseknek kedvez, nem pedig a hosszú távú, a helyi szükségletek felmérésén alapulóknak.
- Problémát jelent, hogy a helyi önkormányzati képviselők jogállásáról szóló törvény nem rendezi a képviselők és az önkormányzat felügyelete alá tartozó, illetve a feladatellátásban résztvevő költségvetési szervek közötti *összeférhetlenségi viszonyokat*, erre csak a gazdasági társaságoknál tér ki. (Pénzügyi Bizottságok összetétele, felkészültsége !)

1. A jogi szabályozás hiányosságaira visszavezethető kockázati tényezők

Az országos szintű jogalkotásban II.

- Az önkormányzati döntések korrupciós kockázatát növeli, hogy a *kollektív felelősség* nem (egyértelműen) számon kérhető.
- Kockázatot jelent, hogy amíg a folyamatba épített ellenőrzés szabályait pénzügyi területen a központi jogszabályok részletesen elírják, addig a *több szintű műszaki ellenőrzés* csak helyi szabályozási lehetőség.
- A *közigazgatási hivatalok törvényességi ellenőrzése* alkotmányossági szempontok miatt 2009. január 1-től megszűnt, csak tanácsadói jelleggel működik, nem kötelező részükre a testületi ülések anyagait megküldeni.

1. A jogi szabályozás hiányosságaira visszavezethető kockázati tényezők (I.)

A helyi jogalkotásban

- Az önkormányzatok alkotmányos autonómiájából eredő, a helyi közügyek önkormányzati szabályozására irányuló *jogalkotás színvonala* sokszor nem kielégítő.
- A *vállalkozási jog* biztosítása nem csak az üzleti célú vagyonhasznosítás lehetőségét teremti meg az önkormányzatok számára, hanem módot ad arra, hogy a közszolgáltatások egy részét az önkormányzat a vállalkozásokra jellemző módszerekkel és szervezeti keretek között biztosítsa.

1. A jogi szabályozás hiányosságaira visszavezethető kockázati tényezők (II.)

- Az önkormányzatok *vagyongazdálkodási rendeletei* többségében nem rögzítik megfelelően a versenyeztetés szabályait, a fő szabályként érvényesülő nyilvánosság mellett egyedi, nem konkrétan meghatározott kivételeket tesznek, amelyek így magukban hordozzák a korrupciós kockázatot.

Az önkormányzatok gazdálkodásának számvevőszéki tapasztalatai I.

1. Jellemzően a működési bevételek alultervezettek.
2. A működési hiányt többnyire a felhalmozási és tőkejellegű bevételekből pótolják, míg a keletkezett felhalmozási hiányt felhalmozási célú hitellel biztosítják. (község \longleftrightarrow megyei jogú város)
3. Középiskolai és általános iskolai oktatási intézményrendszer túlméretezett, alacsony kihasználtságú (a hosszú távon fenntartható intézményrendszert kell kialakítani).
4. Felülvizsgálandó a helyi adó kedvezmények fenntartása és az önkormányzati szolgáltatások díjmértéke (az intézményi saját bevételek növekedése elmarad az infláció mértékétől).
5. Felülvizsgálandó a céljelleggel nyújtott (működési célú) támogatások indokoltsága (elaprózott, ugyanakkor összegszerűségében nagy, és a száma-dási kötelezettséget sem kéri számon).

Az önkormányzatok gazdálkodásának számvevőszéki tapasztalatai II.

6. Az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok eredménytelen gazdálkodása rendszeresen tőkeemelést igényel a tulajdonostól (esetenként támogatást is nyújtanak!). Jellemző az is, hogy a gazdasági társaságok hitelfelvételében az önkormányzatok készfizető kezeséget vállalnak (kockázat!).
7. Az e-közigazgatás feltételei egyes ügýtípusoknál a 2. elektronikus szolgáltatási szint követelményeinek felelt meg.
8. Az EU-s pályázati rendszer jellemzően kiépült, de a döntési és ellenőrzési mechanizmus szervezeti keretei még nem minden „helyszínen” épült ki.
9. Az elmúlt esztendő alatt szakszerűbbé vált a képviselő-testületi döntések előkészítése (*Önkormányzati Akadémia*)

A helyi önkormányzatok normatív hozzájárulásai és támogatásai

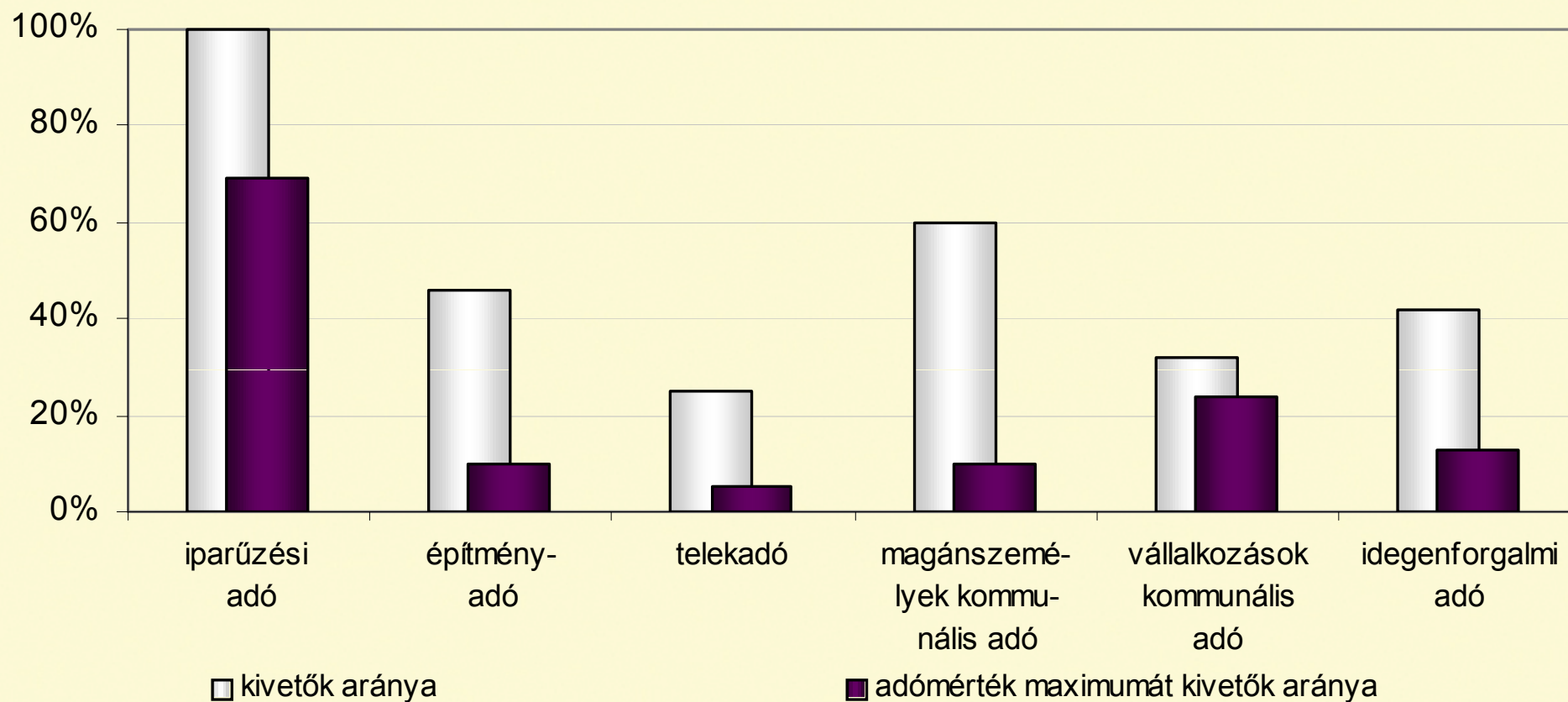
Év	normatív hozzájárulás		normatív kötött támogatás	
	jogcím szám	feldolgozási kód szám	jogcím szám	feldolgozási kód* szám
2003.	28	105	14	25
2004.	29	143	14	29
2005.	31	131	10	14 **
2006.	24	158	9	11 ***
2007.	17	228	8	10
2008.	13	244	8	10
2009.	13	278	8	10

* a beszámoló 33. űrlapján elszámolt normatív kötött felhasználású támogatást is tartalmazzák (egyes jövedelempótló támogatás, köz(célú)foglalkoztatás)

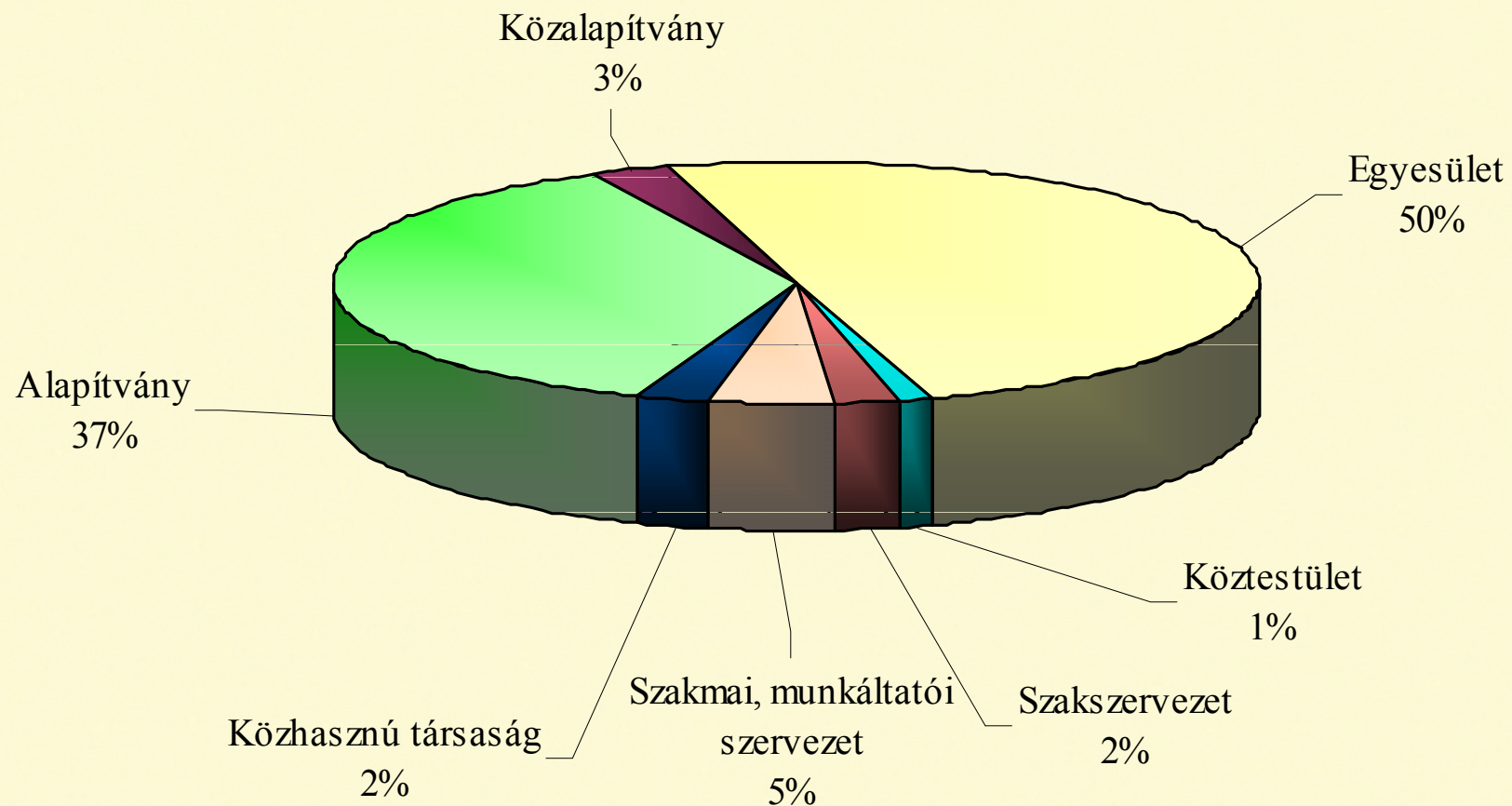
** helyi önkormányzati tűzoltóságok támogatását 2005-től 1 kódon kell elszámolni, de igénylése továbbra is sok kódon (~10-15) !

*** a többcélú kistérségi társulás támogatását 2006-tól 1 kódon kell elszámolni de igénylése sok kódon (~70) !

A HELYI ADÓT, AZ ADÓMÉRTÉK MAXIMUMÁT KIVETŐ ÖNKORMÁNYZATOK ARÁNYA

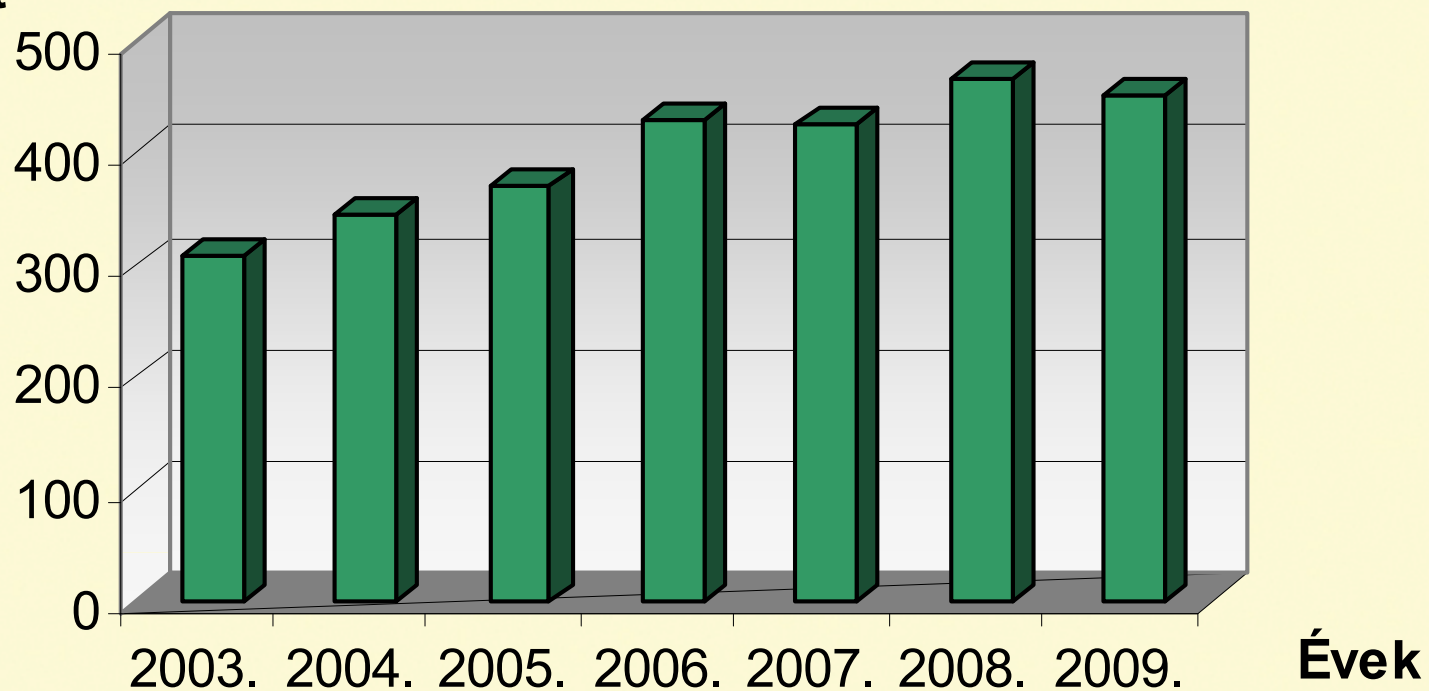

Non profit szervezetek száma (75 000 db)

A non profit szervezetek támogatása 2003-2009. évek között

milliárd Ft

A non-profit szektor felé irányuló költségvetési és önkormányzati támogatás 2003-ban 310 milliárd Ft, 2008. évben 467 milliárd Ft volt, a 2009. évi előirányzat 453 milliárd Ft.

Közhasznú tevékenység típusokat ellátó közalapítványok száma

• Nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés	18	• Hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése	8
• Szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása	10	• Emberi és állampolgári jogok védelme	6
• Kulturális tevékenység	14	• A magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségekkel, határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység	6
• Kulturális örökség megóvása	11	• Rehabilitációs foglalkoztatás	3
• Egészségmegőrzés, betegségmegelőző tevékenység	4	• Hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése	4
• Tudományos tevékenység, kutatás	18	• Euroatlanti integráció elősegítése	10
• Sport, a munkaviszonyban és a polgári jogi jogviszony keretében megbízás alapján folytatott sporttevékenység kivételével	4	• Természetvédelem, állatvédelem	0
• Műemlékvédelem	1	• A közforgalom számára megnyitott út, híd, alagút fejlesztéséhez, üzemeltetéséhez kapcsolódó tevékenység	0
• Környezetvédelem	1	• Ár- és belvízvédelem elhárításához kapcsolódó tevékenység	0
• Közhasznú szervezetek számára biztosított - csak közhasznú szervezetek által igénybe vehető – szolgáltatások	1	• Fogyasztóvédelem	0
• Gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek és ifjúsági érdekképviselő	5	• Közrend és közlekedésbiztonság védelme, önkéntes tűzoltás, mentés, katasztrófa-elhárítás	0
		• Bűnmegelőzés és áldozatvédelem	0

A non-profit szervezetek támogatásának formái

Költségvetésből közvetlenül:

- az Országgyűlés által címezten;
- egyedi kormányhatározattal;
- az éves költségvetési törvényben jóváhagyva, de a fejezet által alapítványi bontás nélkül megtervezve (pl. OM fejezet);
- a fejezeti kezelésű előirányzatokból (pályázattal, vagy pályázat nélkül);
- a Nemzeti Civil Alapprogramból;
- a Nemzeti Kulturális Alapból;
- helyi önkormányzatoktól;
- elkülönített állami pénzalapoktól;

Közvetett támogatások útján (adó, vám, illeték);

Csatlakozóktól;

Magán és jogi személyektől;

SZJA 1%-ból.

A modern társadalmakban a legfontosabb dolog *a pénz.*

A demokratikus társadalomban ennél
egy komolyabb dolog van:

a közpénz

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!
